

EKONOMIKA TURIZMA

3. poglavje:

EKONOMSKE FUNKCIJE (učinki, vplivi) TURIZMA

- **POZITIVNI DRUŽBENI VPLIVI TURIZMA**

Turizem ohranja **naravne** privlačnosti

- vzpodbuja zaščito naravnega okolja (tudi finančni vir)
- je lahko razlog za izboljšanje kakovosti degradiranega naravnega okolja
- oblikuje in krepi ekološko zavest

Turizem ohranja **kulturne** privlačnosti

- vzpodbuja zaščito kulturnih značilnosti
- omogoča ohranjanje lokalne kulture, obrti, prireditev (finančni vir)
- je lahko razlog za ponovno oživitev že skoraj pozabljenih običajev
- oblikuje in krepi kulturno zavest

Turizem pozitivno vpliva na **socialne** značilnosti destinacije

- turizem krepi mir v svetu
- ugodni socialni učinki turizma: vpliv na povečanje življenjske ravni lokalnega prebivalstva, povečanje lokalne zaposlenosti, koristi od turistične infrastrukture za lokalno gospodarstvo
- vpliv na varnost
- vpliv na promocijo

- **NEGATIVNI DRUŽBENI VPLIVI
TURIZMA**

Turizem povzroča škodo v naravnem okolju

- onesnaževanje voda
- onesnaževanje zraka
- hrup
- vizuelno onesnaževanje pokrajine
- fizično onesnaževanje pokrajine
- škoda na flori in fauni
- ekološke katastrofe (erozija)

Turizem povzroča škodo v kulturnem okolju

- komercializacija avtohtone kulture, tradicij, običajev, komercializacija avtohtone obrti (kič)
- standardizacija
- evropeizacija in s tem uničenje avtohotnih kulturnih značilnosti – izguba avtentičnosti in oblikovanje t.i. oderske avtentičnosti

Turizem povzroča škodo v **socialnem** okolju

- želja po imitiranju življenjskega stila obiskovalcev (razlike med tistimi, ki “imajo” in tistimi, ki “nimajo”)
- občutek manjvrednosti, celo sovraštva
- nezadovoljstvo lokalnega prebivalstva s tradicionalnim načinom življenja in njegovo opuščanje
- Kriminal, prostitucija, droge

Negativni EKONOMSKI vplivi

- odtekanje denarnih sredstev
- visoki stroški infrastrukture
- enostranski razvoj območij (prilagoditev zahtevam turizma)
- sezonska narava turizma

POZITIVNI EKONOMSKI VPLIVI

- Povečanje BDP
- Ustvarjanje novih delovnih mest
- Večanje dohodkov lokalnih prebivalcev
- Spodbujanje podjetništva
- Priliv deviz in + vpliv na plačilno bilanco

- povečanje proračunskih prihodkov
- razvoj infrastrukture
- Razvoj številnih dejavnosti
- Povečan obseg naložb
- Razvoj manj razvitih območij

Vpliv turizma na BDP

- Bruto domači proizvod (BDP) je vrednost vseh proizvodov in storitev, ki so bili proizvedeni v določenem narodnem gospodarstvu v določenem obdobju.

Neposreden vpliv T na BDP

- Potrošnja turistov
- **Posreden vpliv T na BDP**
- Razvoj številnih gospodarskih (in tudi družbenih) dejavnosti

Delež T v BDP

- SLO: 3 – 5 %
- A, Š, F: MED 7 IN 9 %

Vpliv turizma na devizno bilanco

- Denarna sredstva, ki jih prinašajo tuji turisti v državo, povečujejo kupno moč receptivnih držav in s tem uravnavajo plačilno bilanco.

- Države potrebujejo za uvoz dobrin dodatna devizna sredstva, ki jih pridobijo z izvozom izdelkov in storitev, tudi turističnih.
- IZVOZ TURISTIČNIH STORITEV?

nevidni izvoz

- storitve ne prestopijo državne meje, ampak jih v receptivni državi koristijo tuji turisti

nevidni uvoz

- Kadar pa državljani določene države koristijo turistične storitve v tujih državah, odnašajo denar v tujino

Prednosti nevidnega izvoza pred klasičnim izvozom:

- »izvozimo« oz. valoriziramo naravne in antropogene dobrine, ki so neprimerne za fizični izvoz
- Nekateri izdelki dosegajo pri nevidnem izvozu višje cene
- Nevidni izvoz je cenejši, ker ni stroškov transporta, zavarovanja...

Uvoz in izvoz blaga in storitev se vrednostno izražata v devizni bilanci

- Aktivna stran devizne bilance izkazuje priliv tujih plačilnih sredstev v državo (tudi potrošnja tujih turistov)
- pasivna pa odliv denarja v tujino.

- presežek ali suficit:
- vrednost na aktivni strani bilance večja kot na pasivni (priliv v državo večji od odliva iz države)
- V nasprotnem primeru gre za primanjkljaj ali deficit.

- presežek turističnih prilivov je pomemben za zmanjševanje primanjkljaja v blagovnem delu devizne bilance.
- **Turistična bilanca** beleži priliv deviz tujih turistov in odliv deviz zaradi turističnih potovanj v tujino.

- **negativni** saldo (deficit) v turistični bilanci imajo večinoma zahodnoevropske in severnoevropske države (gospodarsko bolj razvite države)
- Razlogi?

- **pozitivni** saldo ali presežek pa južnoevropske in tudi vzhodnoevropske države. To so večinoma gospodarsko manj razvite države
- razlogi?

SLOVENIA:

- T aktivna država
- Presežek izvoza T storitev nad uvozom

Vpliv deviznega tečaja na turizem

- Devizni tečaj je razmerje, po katerem je mogoče zamenjati eno valuto za drugo
- je cena ene valute, ki je izražena glede na drugo valuto

Pomen DT posebej velik za mednarodno menjavo, tudi T

- Spreminjaje deviznih tečajev vpliva na turistično povpraševanje.
- Zakaj?

- Kadar se vrednost domače valute A (npr. evro) nasproti določeni tuji valuti B (npr. USD) povečuje, pomeni da dobimo za 1 denarno enoto domače valute VEČ tuje valute.
- Posledično je za turiste, ki prihajajo iz države valute B (npr. ZDA) nakup dobrin v državi valute A dražji.

Primer:

- Vrednost 1 USD je bila v določenem časovnem obdobju enaka vrednosti 1 EUR, nato pa se je USD pocenil nasproti evru ter znaša vrednost 1 USD sedaj 0,8 EUR.

- To pomeni, da sedaj turisti iz ZDA dobijo samo 0,8 evra za 1 USD.
- Zanje je sedaj potovanje v države evro območja dražje.
- Zato se tudi povpraševanje ameriških turistov po potovanjih v Evropo zmanjšuje.
- IN OBRATNO

Vpliv turizma na razvoj manj razvitih območij in na s T povezane dejavnosti

- Glavni turistični tokovi glede na gospodarsko razvitost držav?

- iz razvitih držav in območij z visokim življenjskim standardom in BDP v države in območja, ki so ekonomsko manj razvite, vendar pa bolj privlačne za turistični obisk.
- Priliv denarja v gospodarsko manj razvite države in območja pomeni povečanje potrošnje, ki je brez turizma ne bi bilo.

- To zahteva povečan obseg proizvodnje določenih vrst blaga in storitev in večje naložbe.
- Turistična potrošnja v receptivni državi povzroči, da se poveča proizvodnja, naložbe, zaposlenost, dohodki in posledično kupna moč.

- Tudi zaradi turizma se zmanjšujejo razlike v gospodarski razvitosti med posameznimi državami in območji.

Vpliv turizma na povečanje obsega naložb

- velika denarna sredstva za naložbe v izgradnjo, ureditev in vzdrževanje turistične infrastrukture, v ureditev dobrin primarne ponudbe.
- Turistične naložbe povzročijo povečano dejavnost gradbeništva, proizvodnje opreme, materialov...

Vpliv turizma na inflacijo

- Inflacija je rast splošne ravni cen.
- zmanjšuje kupno moč denarja.

Eden ključnih ciljev makroekonomske politike

- stabilnost ravni cen

Številni vzroki rasti cen:

- rast stroškov proizvodnje, ki povzroči rast cen
- hitra rast plač, ki se povečuje hitreje od produktivnosti dela
- porast nabavnih cen za surovine...
- padec vrednosti domače valute, zaradi pretiranega povečane potrošnje prebivalstva...

Povezava med mednarodnim T in inflacijo

- Nepričakovano presežno T povpraševanje ima določene inflacijske pritiske na receptivne države.
- Zakaj?

- Turistično povpraševanje povzroči prenos kupne moči iz emitivnih v receptivne države
- povečana potrošnja povzroči v receptivni državi inflacijske pritiske (dvig cen).
- V začetnih fazah razvoja turizma, ko je prišlo do hitrega porasta v turističnem povpraševanju, kateremu se turistična ponudba ni bila v stanju hitro prilagoditi

- V sodobnem turizmu se turistična ponudba receptivnih držav prilagodi povečanemu turističnemu povpraševanju in praviloma pride do vzpostavitve tržnega ravnotežja, ki izniči inflacijske pritiske.

Deflacija

- padanje splošne ravni cen.

- Turistično povpraševanje povzroči prenos kupne moči iz emitivnih v receptivne države
- to ima deflacijske pritiske v emitivni državi, ker se zaradi turističnih odhodov zmanjša potrošnja v emitivni državi.

- Tudi v izrazito emitivnih turističnih državah (npr. Japonska, Nemčija) so se domača gospodarstva prilagodila, zato praviloma ne prihaja do deflacijskih teženj iz naslova turističnih odhodov.

Inflacija in deflacija zaradi T

- kadar se turistični tokovi v posameznih državah nepričakovano povečajo in se turistična ponudba temu kratkoročno ne more prilagoditi.

Vpliv turizma na zaposlenost

- Rast turizma ustvarja številne zaposlitve neposredno v različnih storitvenih turističnih dejavnostih,
- posredno pa v celotnem gospodarstvu.

Značilnosti zaposlenosti v turizmu:

- mobilnost in začasni (sezonski) značaj zaposlitve
- specifičen delovni čas in dolžina delovnega dne
- zahtevnost del zaradi stikov z ljudmi, obvladanje določenih spretnosti, znanje tujih jezikov...

v 25 državah EU (2004)

- V T je (neposredno in posredno) zaposlenih več kot 7,8 milijona ljudi, kar predstavlja 4 % vseh zaposlenih v EU in 6 % zaposlenih v storitvenih dejavnostih EU.

V Sloveniji

- okoli 40.000 ljudi ali 4 % vseh zaposlenih in 7,5 % zaposlenih v storitvenih dejavnostih.

Multiplikacijska funkcija turizma

- Turistična potrošnja (zlasti TUJIH turistov, ki pomeni dodaten dohodek receptivne države) ustvari dohodek, proizvodnjo, zaposlenost in davčne prihodke
- Zakaj nastane multiplikacijski učinek (“množitelj”)?

- Dohodki od T se nadalje odražajo v novi potrošnji in ustvarjajo nove, dodatne učinke v gospodarstvu, saj denarni tokovi v gospodarstvu krožijo.

- Turistična potrošnja v prvi fazi sproži povečanje BDP.
- Znesek te potrošnje je dohodek različnih turističnih ponudnikov, ki ga porazdelijo za plače zaposlenim, obresti, dobiček, plačilo nabave izdelkov in storitev.
- Ponudniki teh izdelkov in storitev ponovno potrošijo del tega dohodka. Te faze razdelitve dohodka se nadaljujejo.

- Gostinski obrat, kateremu je turist poravnal gostinske storitve, porabi del zasluženega denarja za nakup opreme, živil, pijače, inventarja..., del za plače zaposlenim...

- Proizvajalci, opreme, živil, pijač..., pri katerih je gostinski obrat kupoval, prejeti denar porabijo deloma za nakup polizdelkov, deloma za plače...

- Proizvajalci polizdelkov porabijo del denarja za nakup surovin...
- Del denarja, ki ga v državi potrošijo tuji turisti, kroži skozi različne dejavnosti in vsaki omogoči (povečano) proizvodnjo.

- Učinek, ki ga s kroženjem skozi različne dejavnosti ustvarja potrošnja turistov, imenujemo **multiplikacijski učinek** turizma.
- Učinek je tem večji, čim **večkrat in čim več** denarja se obrne skozi različne dejavnosti.